

Ydinvoimalaitosten valvonta
Karin Rantamäki

9.11.2023

YDINTURVALLISUUSNEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS 6/2023

Aika Torstai 9.11.2023 klo 16:04-18:47

Paikka Rauma

Osallistujat	TkT	Lasse Reiman	puheenjohtaja
	TkT	Timo Vanttola	varapuheenjohtaja
	Professori	Juhani Hyvärinen	jäsen
	TkT	Petri Kinnunen	jäsen
	FT	Petri Kotiluoto	jäsen
	FT	Asko Käpyaho	jäsen
	TkT, FT	Heli Talja	jäsen
	Pääjohtaja	Petteri Tiippana	pysyvä asiantuntija
	Esittelyneuvos	Susanna Wähä	pysyvä asiantuntija
	Ylitarkastaja	Karin Rantamäki	sihteeri

Asiantuntijat: Johtaja Jaakko Leino STUK

Poissa:

1 **Kokouksen avaaminen ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä esityslistan hyväksyminen**

Puheenjohtaja avasi kokouksen 16:04 ja totesi sen päätösvaltaiseksi.

Hyväksyttiin esityslista.

2 **Edellisen kokouksen kokousmuistion (5/2023) hyväksyminen**

Hyväksyttiin muistio.

3 **Edellisestä kokouksesta jääneet tehtävät**

Puheenjohtaja ei ole vielä ollut yhteydessä TEMiin YTN:n roolin osalta. Hän ottaa yhteyttä TEMiin neuvottelukunnan muistion hyväksymisen jälkeen, kun muistio on jaettu myös TEMille.

4 **Pysyvien asiantuntijoiden täydentäminen**

STUK on miettinyt neuvottelukunnan kokoonpanoa ja keskustellut TEMin kanssa neuvottelukunnan täydentämisestä nykyisen kauden aikana. STUK esitti neuvottelukunnan pohdittavaksi kahden asiantuntijan kutsumisen neuvottelukuntaan. Neuvottelukunnan kapasiteetin ja osaamisprofiilin kannalta nykyinen asetuksessa määritelty kokoonpano (puheenjohtaja, varapuheenjohtaja + enintään 5 jäsentä) koetaan rajoittavaksi. Isoissa ja laajoissa lausunnoissa asiantuntemusta vaativat osat lausunnoista jäävät usein yksittäisen jäsenen osaamisen ja työn varaan.

Ydinvoimalaitosten valvonta
Karin Rantamäki

9.11.2023

Neuvottelukunta kannatti asiantuntijoiden määrän kasvattamista etenkin, kun näköpiirissä ei ole työmäärän pieneneminen. Jäsenten määrää ei voi tässä vaiheessa asetuksen rajoitusten takia nostaa. Lisäksi neuvottelukunta totesi, että eräissä muissa maissa sitä vastaavissa asiantuntijaelimissä on myös teollisuuden edustajia. Suomessakin olisi hyvä tulevaisuudessa miettiä voimayhtiöistä eläköityneiden asiantuntijoiden käyttämistä neuvottelukunnan jäseninä. Todettiin, että aikaisemmin YTN:n jäseninä on muutama voimayhtiöistä eläköitynyt asiantuntija ollutkin.

Neuvottelukunnan koostumusta seuraavalle kaudelle mietittäessä pitäisi lähtökohtaisesti miettiä neuvottelukunnan tehtäviä ja tarkoitusta. Sen tehtävänä on toimia riippumattomana elimenä ja STUKin tukena ydinturvallisuusasioissa. Kokoonpanoa pitäisi suunnitella tältä pohjalta.

Puheenjohtaja esittää TEMille, että neuvottelukunta kutsuu Liisa Heikinheimon ja Jorma Aurelan pysyviksi asiantuntijoiksi neuvottelukuntaan.

5 STUK valmiusmääräys Y/2/2018 – tilannepäivitys

STUK esitteli valmiusmääräyksen päivityksen tilanteen. Määräysluonnosta on päivitetty luonnokseen 1 saatujen lausuntojen (14 kpl) perusteella. Saaduissa kommentteissa pidettiin hyvänä kilometrimääräisten rajojen poistoa suojavyöhykkeen ja varautumisalueen määrittämisestä. Lausuntojen perusteella STUK on tehnyt muutoksia suojavyöhykkeen ja varautumisalueen määrittelyihin, sekä tarkentanut suojavyöhykkeen ja varautumisalueen vaatimuksia ja asettanut molemmille alueille tarkentavan numeerisen kriteerin. Suojavyöhykkeellä rajataan alue, jossa on mahdollisuus ionisoivan säteilyn vakaville deterministisille terveysvaikutuksille. Tälle asetetaan annoskriteeriksi 1 Gy (1 Sv) 10 tunnin kuluessa suojautumattomalle henkilölle. Varautumisalueen annoskriteerinä käytetään 48 tunnin (kahden vuorokauden) kuluessa suojautumattoman henkilön saamaa 10 mSv annosta ionisoivan säteilyn stokastisten vaikutusten rajoittamiseksi.

Esittelijä kävi läpi tällä kierroksella tehdyt muutokset ja päivitykset. Lisäksi esityksessä oli STUKin sisäisessä käsittelyssä esiin tulleita huomioita. YTN:n lausunnossaan esittämiä kommentteja STUK kävi läpi esityksessään hieman tarkemmin,

Uusi muotoilu varautumisalueen vaatimuksessa alueen rajoittamisesta 20 km etäisyydelle herätti neuvottelukunnassa keskustelua. Nyt esitetty muotoilu ei ole yksikäsitteisesti tulkittavissa ja se voidaan lukea jopa ristiriitaisena vaatimuksen annosrajan kanssa. Neuvottelukunta suositteli STUKia tarkastelemaan vaatimuksen muotoilua tältä osin uudelleen. Sen sijaan annoskertymää neuvottelukunta piti hyvänä tapana kriteerin määrittämiseen.

Neuvottelukunnan lausunnossa on tulkittu WENRAn SMR:n turvallisuustavoitteita koskevaa raporttia niin, että lähisijoittamiselle voisi vaatia kaikkien vakavien onnettomuuksien poissulkemisen. Tällöin vaatimus olisi tiukempi kuin nykyisille laitoksille olevat vaatimukset. Asiaan sovittiin palattavan seuraavassa neuvottelukunnan kokouksessa.

Myös suojavyöhykkeen kytkeytymisestä kaavoitukseen käytiin pitkä keskustelu. Todettiin, että ydinlaitoksen erityispiirteet vaikuttavat asiaan. Luvanhaltijalla on oltava riittävä varmuus, ettei hanke kaadu rakentamislupavaiheessa sen vuoksi, että se ei täytä annoskriteerejä. Toisaalta suojavyöhykkeen kokoa on vaikea määrittää ilman konkreettista

Ydinvoimalaitosten valvonta
Karin Rantamäki

9.11.2023

hanketta. Kuitenkin kaavoitus pitää pystyä tekemään myös ilman hanketta. Kaavoitusjuridisesti ja kaavoituksen käytännön kannalta on normaalia, että kunnat kaavoittavat esimerkiksi teollisuusalueita tietämättä etukäteen mitä mahdollisesti vaarallisia teollisia toimintoja alueelle lopulta sijoittuu. Ydinenergia-alalla ei vielä ole tällaista kokemusta. Todettiin, että STUKin ja/tai TEMin voisi olla hyödyllistä keskustella jonkin asiasta kiinnostuneen kaupungin kaavoitusviranomaisen kanssa tarkemmin kaavoitusprosessiin liittyvistä kysymyksistä.

Esityksen kalvot ovat liitteenä 2.

6 Säännöstöuudistuksen toimintatavat – keskusteltavaksi

STUK esitteli ehdotuksensa neuvottelukunnan toimintatavoiksi säännöstöuudistuksessa. Esittelijä aloitti kertaamalla ydinenergialain lainsäädäntöuudistuksen taustaa. TEMin vastuulla on johtaa työtä ja luonnostella lakiin tehtävät muutokset. STUK määrittää määräysten sisällön. Työtä tehdään samanaikaisesti ja rinnakkain, mikä vaikuttaa työhön, koska lakitason muutokset vaikuttavat myös määräystasolle.

Esittelijä kävi läpi myös säännöstöuudistuksen aikataulua. Resurssisyistä STUKissa on tänä vuonna keskitytty TEM:in lakityön tukemiseen ja STUKin määräystasoon. Ohjetason periaatteita on määritetty tänä vuonna ja ensi vuodesta alkaen kootaan määräysten valmistelun ohella ohjeisiin tulevaa sisältöä. Keskustelua on haluttu käydä neuvottelukunnan kanssa jo hyvin alkuvaiheessa. Tästä syystä YTN:lle on tuotu keskeneräisiäkin asioita arvioitavaksi. Tarkoitus on ollut saada näkemyksiä siitä, onko ehdotettu suunta oikea.

Kehitysehdotuksena työtapaan STUK esitti seuraavaa:

- STUK toimittaa esitykset noin 1 viikko etukäteen ja esittää, mistä asioita se erityisesti haluaa YTN:n näkemyksiä
- Vaihtoehtoisesti STUK kirjaa agendapohjaan tiivistetysti asian ja käsiteltävät kysymykset
- L1-vaiheessa (2024) luonnokset tai niiden osat toimitetaan YTN:lle. Kannanotot tehdään kokouksissa ja kirjataan kokousmuistioon
- L2 vaiheessa (2025) luonnokset lähetetään YTN:lle normaalin lausuntokierroksen mukaisesti
- Jos L2 vaiheen jälkeen tulee isoja muutoksia, esitellään asia YTN:lle sen kokouksessa

Neuvottelukuntaa kiinnosti lainvalmistelutyön eteneminen, koska TEMin sivuilla ei näy asiasta mitään ulospäin. Neuvottelukunta esitti huolensa valmistelutyön resurssoinnista TEMissä ja työn etenemisestä viestimisestä. STUK totesi, että työtä tehdään kyllä paljon, vaikka se ei välttämättä näy ulospäin.

Neuvottelukunta totesi, että STUKille voisi olla hyödyllistä L1 vaiheessa YTN:n muistio, jossa neuvottelukunta perustelee näkemyksensä, vaikkei varsinaista lausuntoa pyydetä. Tämä riippuu neuvottelukunnan resurssista ja siitä, tulevatko määräysten L1-luonnokset käsittelyyn samanaikaisesti. Lisäksi se totesi, että L1 ja L2 vaiheen taitteeseen tulee YTN:n toimikauden vaihdos. Käsittelyyn liittyen se totesi, että ohjaavat kysymykset ovat hyviä ja erityisaiheista voisi pitää aihekohtaisiakin käsittelyjä. YTN esitti STUKille toiveen esittää määräyskokonaisuus ja sen kytkeytyminen lakiuudistukseen. Neuvottelukunta haluaisi kuulla mm., mitä ns. uudet teknologiat ja uudet liiketoimintamallit ovat,

Ydinvoimalaitosten valvonta
Karin Rantamäki

9.11.2023

joita säännöstötyön taustalla on ajateltu ja millä perusteilla ne on valittu. Millaisia oletuksia niistä on tehty?

Työtapojen osalta neuvottelukunta totesi, että STUKin esittämät linjaukset ovat hyviä. L1 vaiheen luonnoksista se toivoi mahdollisuuksien mukaan saavansa sekä tekstit että niihin pohjautuvan esityksen. Neuvottelukunnan resurssit huomioiden se totesi, että joko muistio tai kokouskirjaus on hyvä käytäntö.

Suurempana ongelmana neuvottelukunta piti lain edistymisen seuraamista. YTN totesi, että olisi hyvä kutsua TEMin edustajat neuvottelukunnan kokoukseen kertomaan sekä uudistuksesta ja sen resurssoinnista, että toisaalta tarkemmin näkemyksiä varsinaisesta työstä. Samalla voisi keskustella TEMin kanssa neuvottelukunnan osallistamisesta työhön sekä TEMin odotuksista neuvottelukunnalle säännöstöuudistukseen liittyen.

Kutsutaan Juho Korteniemi ja Anja Liukko YTN:n kokoukseen esittelemään säännöstöuudistusta TEMin näkökulmasta.

STUKin esityskalvot ovat liitteenä 3.

7 Muut asiat

Sihteeri esitti STUKin ehdotuksen kevään kokousaikatauluksi:

Kokous	Aika
1/2024	pe 2.2. klo 9 - 14
2/2024	pe 8.3. klo 9 - 14
3/2024	ma 22.4. klo 9 - 14
4/2024	pe 14.6. klo 9 - 14

Todettiin, että ensimmäinen kokous ei sovi osalle jäsenistä. Sihteeri selvittää vaihtoehtoisista ajankohtaa.

Neuvottelukunta vierailee Posivalla 10.11.2023. Sihteeri tekee Posivan esityksistä muistion tämän kokousmuistion liitteeksi.

8 Kokouksen päättäminen

Seuraavat kokoukset ovat

12.-13.12.2023	NWSC
15.12.2023	klo 9

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 18:47.

Ydinvoimalaitosten valvonta
Karin Rantamäki

9.11.2023

Jakelu: YTN

Tiedoksi: Heinonen, Virolainen, Leino, Routamo, Mononen, Telkkävuori, Mäenalanen
TEM: Korteniemi, Kumpula, Louvanto, Liukko
Luvanhaltijat: Fortum, Posiva, TVO, VTT
STUKin nettisivu

Liitteet

1. Ydinturvallisuusneuvottelukunnan kokous 6/2023, esityslista 9.11.2023.
2. STUK valmiusmääräys Y/2/2018 - tilannepäivitys, YTN 9.11.2023, kalvoesitys STUK
3. SYTYKE ja YTN osallistamistavat 1.11.2023, kalvoesitys STUK
4. Posivan esittely pitkäaikaisturvallisuuden varmistamisesta ja yhteistoimintakokkeesta, muistio